

การปฏิบัติการสื่อสารร่วมในภารกิจ การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาสาธารณภัย เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

Joint Communications Operations in Providing Humanitarian Assistance and Disaster Relief Missions to Support the ASEAN Community

บทความวิจัย

พินเอก สุรเดช เคารพครู
กรมการสื่อสารทหาร

E-mail: suradech@rocketmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญ เพื่อศึกษาข้อมูลในการเตรียมความพร้อมของกองทัพไทย ในการรับมือกับภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต โดยเน้นเฉพาะด้านการปฏิบัติการสื่อสารร่วมในภารกิจ การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาสาธารณภัยในภูมิภาคอาเซียน เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ ได้อย่างทัน่วงทีและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ในปลายปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศจะต้องปฏิบัติตามแผนการจัดตั้งประชาคมอาเซียน ภายใต้กรอบความร่วมมือของการจัดตั้ง ๓ เสาหลัก ทำให้กองทัพไทยซึ่งเป็นหน่วยงานหลักด้านความมั่นคงของรัฐ จะต้องมียุทธศาสตร์สำคัญในการดำเนินงานเกี่ยวกับ การบริหารจัดการต่อภัยพิบัติต่างๆ ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในกรอบของอาเซียน ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการปฏิบัติการสื่อสารร่วมในระดับนโยบาย จำนวน ๔ ท่าน รวมทั้งใช้ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากเอกสารทางวิชาการ แนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่า กองทัพไทยควรดำเนินนโยบายการบริหารในเชิงรุกมากขึ้น ในภารกิจการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาสาธารณภัย ในกรอบความร่วมมืออาเซียน รวมทั้ง การปฏิรูปโครงสร้าง หรือองค์กร เพื่อแก้ไขตามบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงการปรับปรุงยุทธโรปกรณ์ ด้านการสื่อสาร หลักนิยม ระเบียบปฏิบัติ ประจำกลไกต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ต้องกำหนดความชัดเจนและทิศทางของการดำเนินงานเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตลอดจนกำหนดนโยบายการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพล ด้านทักษะการใช้ภาษาในการสื่อสาร รวมทั้ง องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการสื่อสารร่วม การเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อ

การทำงานร่วมกันกับมิตรประเทศให้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ : การปฏิบัติการสื่อสารร่วม, การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาสาธารณภัย

Abstract

This research's objective is to study the readiness of Royal Thai Armed Forces to cope with the disasters that might happen in the future with particular emphasis on communications operations in humanitarian assistance and disaster relief missions in the ASEAN region for responding to the situation quickly and effectively. In the end of 2015, Thailand will become a part of ASEAN Community which will enable to cooperate among the 10 member States under the framework of the established three pillars. Royal Thai Armed Forces which is the principal agency in the security of the state must be active in the operations on the management of the Disaster Prevention and Mitigation Plan in the framework of ASEAN. This is a qualitative research, utilizing in-depth interviews of 4 experts in policy level of joint communications operations. This research also utilizes the secondary data from previous academic researches, concepts and theories from related researches.

From this research, it was found that Royal Thai Armed Forces should play a more proactive role in policy making on humanitarian

assistance and disaster relief missions in the ASEAN cooperation framework including structural reforms according to the changing roles and improvement communications equipment, doctrine and procedures of the involved mechanisms. Furthermore, direction of operations, policy development of personnel skills and languages need to be more clearly defined to engage with all ASEAN members effectively.

Keywords: Joint Communications Operations, Humanitarian Assistance and Disaster Relief

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันเหตุการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติ และภัยพิบัติที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์นั้น ได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นในหลายพื้นที่ทั่วทุกภูมิภาคของโลก ซึ่งการเกิดขึ้นของภัยพิบัติดังกล่าว ในแต่ละครั้งถือว่าเป็นภาวะวิกฤติที่ต้องเตรียมความพร้อมในการรับมือ เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ได้อย่างรวดเร็วและทันเวลา ที่ต้องอาศัยการวางแผน อำนาจการ ประสานงาน และการบูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนมิตรประเทศอย่างเป็นเอกภาพ รวมทั้งมีระบบแนวคิดและแนวทางบริหารจัดการการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาสาธารณภัย (Humanitarian Assistance and Disaster Relief missions: HA/DR) ไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อสามารถเข้าดำเนินการป้องกันและช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้อย่างเร่งด่วน ลดการสูญเสียให้เหลือน้อยที่สุด ทั้งนี้ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อ

การช่วยเหลือผู้ประสบภัยนั้นก็คือ การติดต่อสื่อสาร ซึ่งถ้าระบบสื่อสารมีความพร้อมในการดำเนินการและเป็นไปอย่างทั่วถึง จะทำให้การปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบภัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการปฏิบัติการด้านการสื่อสารร่วมในพื้นที่ที่มีหน่วยปฏิบัติการร่วมกันอยู่หลายหน่วย ซึ่งมีความจำเป็นในการเชื่อมโยงระบบสื่อสารเข้าด้วยกัน สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และสามารถดำรงการติดต่อสื่อสารได้อย่างต่อเนื่อง เพียงพอและทันเวลา รวมถึงมีแนวทางการปฏิบัติด้านการสื่อสารไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดหรือลดความซับซ้อน ในทางตรงกันข้าม หากระบบสื่อสารมีข้อจำกัดหรือไม่สามารถติดต่อสื่อสารระหว่างกันได้ จะทำให้การปฏิบัติการกิจหยุดชะงัก หรือเกิดความล่าช้าขึ้น ส่งผลให้เกิดข้อผิดพลาดจำนวนมาก เนื่องจากแต่ละฝ่ายที่เข้ามามีส่วนดำเนินการจะไม่ทราบว่ ใครกำลังปฏิบัติอะไร ที่ไหน เมื่อใด อย่างไร จึงทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามแผนที่ได้วางไว้ ส่งผลให้ไม่สามารถช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติได้อย่างทันทั่วถึง จึงเป็นเหตุให้สูญเสียชีวิต และทรัพย์สินเป็นจำนวนมากจากเหตุการณ์ในอดีตที่ผ่านมา

ประเทศไทยนั้นเป็นหนึ่งในสมาชิกจำนวน ๑๐ ประเทศ ในกลุ่มอาเซียน ซึ่งในปลายปี พ.ศ.๒๕๕๘ นั้นจะมีการรวมกลุ่มจัดตั้งประชาคมอาเซียนตามฉันทามติร่วมกัน ภายใต้กรอบความร่วมมือของ การจัดตั้ง ๓ เสาหลัก ในการดำเนินการ ซึ่งประกอบด้วยประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political and Security Community: APSC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) และประชาคมวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio – Cultural Community: ASCC) สำหรับประเด็นสำคัญที่ประเทศ

ในกลุ่มอาเซียนได้ถูกหยิบยกมาพิจารณา คือเรื่องการส่งเสริมหรือกระชับความร่วมมือในการดำเนินการร่วมกัน โดยเฉพาะที่มีความเร่งด่วนในลำดับแรก ๆ ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดจากผลกระทบของภัยธรรมชาติ ซึ่งในปัจจุบันนั้นมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทั้งในด้านความถี่ของการเกิดเหตุและความรุนแรง อันอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ตลอดจนความเป็นอยู่ของสังคมในภูมิภาค ซึ่งสัมพันธ์กับทั้ง ๓ เสาหลักของประชาคมอาเซียนทั้งทางตรงและทางอ้อม กองทัพไทยในฐานะที่เป็นหน่วยงานหลัก ด้านความมั่นคงของรัฐที่มีภารกิจในการเตรียมกำลังและใช้กำลังเพื่อการป้องกันประเทศ และการช่วยเหลือประชาชน รวมทั้งมีขีดความสามารถ และศักยภาพในการขับเคลื่อนนโยบายชาติ ในการสนับสนุนการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ทำให้กองทัพไทยต้องมีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาสาธารณภัยในภูมิภาคอาเซียนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะการปฏิบัติการสื่อสารร่วมกับประเทศสมาชิกในอาเซียนนั้น เป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการสนธิหรือเชื่อมต่อระบบสื่อสารของแต่ละประเทศสมาชิกเข้าด้วยกันภายใต้ระเบียบคู่มือการปฏิบัติการร่วมระเบียบปฏิบัติประจำ และยุทธโศภรณ์ด้านการสื่อสารที่แตกต่างกันนั้น เป็นเรื่องที่กระทำได้ยาก หากขาดการฝึกฝน หรือการทดสอบก่อนการปฏิบัติงานจริง จึงส่งผลให้การปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบภัยในเหตุการณ์ที่ผ่านมาเป็นไปอย่างล่าช้า ซับซ้อน ขาดความรู้ความเข้าใจ ของกำลังพลที่เข้าปฏิบัติงาน อาทิ การช่วยเหลือผู้รอดชีวิตในกรณีเครื่องบินตก ในสาธารณรัฐ

ประชาธิปไตยประชาชนลาว พ.ศ. ๒๕๕๖ การช่วยเหลือผู้ประสบภัยในกรณีพายุไต้ฝุ่นในฟิลิปปินส์ พ.ศ. ๒๕๕๖ และการช่วยเหลือผู้ประสบภัยในกรณีแผ่นดินไหว ในประเทศเนปาล เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๕๘ ที่ผ่านมา

ในอนาคตกองทัพไทยและกองทัพในกลุ่มประเทศอาเซียนจะต้องมีบทบาทสำคัญในการจัดทำแผนการใช้ทรัพยากรและศักยภาพทางทหารอาเซียน ในการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาสาธารณภัย นอกจากนี้ยังต้องเตรียมความพร้อมในทุก ๆ ด้านในการรับมือกับภัยพิบัติที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อาทิ การจัดให้มีการฝึกร่วมผสมด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอาเซียน (AHX: ASEAN Humanitarian Assistance and Disaster Relief Exercise) ซึ่งการฝึกฯ ที่ผ่านมามีส่วนใหญ่มุ่งเน้นในเรื่องการช่วยเหลือผู้รอดชีวิตจากภัยพิบัติเป็นหลัก โดยยังไม่มีมีการฝึกด้านการปฏิบัติการสื่อสารร่วม ซึ่งในอนาคตกองทัพควรใช้การฝึกร่วมผสมดังกล่าวเป็นเวทีกลางที่กำหนดเป้าหมายของสมาชิกให้มีแนวทางในการปฏิบัติการร่วมกันไปในทิศทางเดียวกัน โดยเฉพาะด้านการปฏิบัติการสื่อสารร่วม เพื่อให้แน่ใจว่าประเทศสมาชิกจะสามารถดำเนินการติดต่อสื่อสารและประสานความร่วมมือระหว่างกันได้เสมือนเป็นทีมเดียวกันในกรณีที่เกิดภัยพิบัติขึ้นในอนาคต ดังนั้นจึงต้องมีแนวทางในเชื่อมต่อระบบการสื่อสาร และหลักนิยมนด้านการสื่อสารร่วม ตลอดจนคู่มือการปฏิบัติ หรือระเบียบปฏิบัติประจำ เพื่อช่วยให้สามารถประสานงานควบคุม สั่งการ และรายงานการปฏิบัติ หรือสถานการณ์ได้อย่างต่อเนื่อง และเป็นเอกภาพ

ดังนั้น ด้วยความสำคัญของการที่กองทัพไทยที่มีบทบาทอย่างสูงในการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหาร

จัดการต่อภัยพิบัติต่างๆ รวมถึงการบรรเทาสาธารณภัยของประเทศไทย ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ประกอบกับการที่ประเทศไทยจะต้องเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปลายปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าว เพื่อนำเสนอแนวความคิดในการปฏิบัติการสื่อสารร่วมในการให้การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อสามารถตอบสนองต่อภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างทันทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องของกองทัพไทยสามารถนำผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาแนวความคิดการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาสาธารณภัยในประชาคมอาเซียน
๒. เพื่อศึกษาการปฏิบัติการสื่อสารร่วมในการให้การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพไทย
๓. เพื่อศึกษาการปฏิบัติการสื่อสารร่วมในการให้การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาสาธารณภัยเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือข้อมูลที่ได้จากการสังเกตจากประสบการณ์ตรงของผู้วิจัยและสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งในส่วนกองทัพอและรัฐวิสาหกิจในระดับนโยบายด้านการปฏิบัติการสื่อสารและสารสนเทศ ทั้งใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

คือ ข้อมูลที่ได้จากเอกสารทางวิชาการ แนวคิดทฤษฎี จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๔ ท่าน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถของกองทัพไทย จำนวน ๓ ท่าน คือ พลโท พิเชฐชัย แยมแก้ว เจ้ากรมการสื่อสารทหาร, พลตรี ธีรภัฏพัชร ชาทวัฒนานนท์, ผู้อำนวยการศูนย์การโทรคมนาคมทหาร กรมการสื่อสารทหาร, พันเอก สิทธา มหาสันตนะ รองผู้อำนวยการศูนย์การโทรคมนาคมทหาร กรมการสื่อสารทหาร และผู้ทรงคุณวุฒิของบริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) จำนวน ๑ ท่าน คือ นายณพรัตน์ โตประเสริฐพงศ์ ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการใหญ่ภาคขายและบริการนครหลวงที่ ๒ บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ซึ่งทุกท่านเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการปฏิบัติการสื่อสารและสารสนเทศในภารกิจกิจการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาสาธารณภัยที่ผ่านมาทั้งในระดับนโยบายและผู้ปฏิบัติ

เครื่องมือในการวิจัยและคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือตัวผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บข้อมูลด้วยตนเอง พร้อมทั้งจัดทำบทสัมภาษณ์เป็นคำถามปลายเปิดสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิของกองทัพไทย จำนวน ๙ ข้อ และบทสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิของบริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) จำนวน ๓ ข้อ รวม ๑๒ ข้อ รวมทั้งได้นำข้อมูลแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นไปตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมกับอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงแก้ไขจนได้แบบสัมภาษณ์เพื่อให้ได้คำตอบหรือข้อมูลที่สามารถนำมาวิเคราะห์ และสรุปผลการวิจัยได้อย่างเที่ยงตรง และน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล เนื่องจากตัวผู้วิจัยเคยมีประสบการณ์ตรงจากการที่ได้รับโอกาสให้เป็นผู้แทน

ของกองทัพไทยเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการด้านการสื่อสารร่วมของกองกำลังสหรัฐฯ ภาคพื้นแปซิฟิก มลรัฐฮาวาย (J6 USMACV, Hawaii, USA) จำนวน ๔ ปี ระหว่างปี พ.ศ.๒๕๕๓ - ๕๗ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีโอกาสปฏิบัติงานด้านการสื่อสารร่วม ในภารกิจกิจการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาสาธารณภัยร่วมกับประเทศสมาชิก จำนวนทั้งสิ้น ๒๔ ประเทศ โดยมีหน้าที่วางแผนอำนวยความสะดวก ประสานงาน จัดทำระเบียบปฏิบัติประจำด้านการสื่อสารและสารสนเทศ ตลอดจนจัดทำแผนเพื่อใช้ในการฝึกซ้อมผสมในการสนธิระบบสื่อสารเป็นประจำทุกปี ซึ่งในวงรอบหนึ่งปีนั้นประกอบด้วยการประชุมจัดทำแผน ขั้นต้น ขั้นกลาง และขั้นสุดท้าย รวม ๓ ครั้ง และเข้าร่วมการฝึกซ้อมผสมภายใต้รหัส Pacific Endeavor จำนวน ๑ ครั้ง (กองทัพไทยเคยเป็นเจ้าภาพการฝึกฯ ในปี พ.ศ.๒๕๕๖) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำความรู้จากประสบการณ์ที่ได้รับจากการปฏิบัติงานดังกล่าวมาทำการวิเคราะห์ และตรวจสอบข้อมูลให้มีความเที่ยงตรง ถูกต้อง น่าเชื่อถือ ก่อนที่จะนำไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า เพื่อเป็นการยืนยันถึงความถูกต้อง และความน่าเชื่อถือให้มากยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย

การดำเนินการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สามารถปฏิบัติได้ตามขั้นตอนระเบียบวิธีวิจัยจนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ทำให้ทราบถึงแนวทางการปฏิบัติการสื่อสารร่วมในภารกิจกิจการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาสาธารณภัยกับมิตรประเทศในกลุ่มอาเซียนเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อภัยพิบัติที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างทันท่วงทีและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสรุปผลที่ได้จากการวิจัยได้ดังนี้

๑. ผู้นำของกองทัพไทยควรหาโอกาสแสดงบทบาทนำในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนผ่านกลไกต่าง ๆ ในกรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงในภูมิภาคของการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน รวมทั้งการจัดทำระบบเตรียมพร้อมด้านการประสานงานในการปฏิบัติงานร่วมกัน ในการกิจการบรรเทาภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉินร่วมกันในอนาคต

๒. การเสริมสร้างขีดความสามารถของกำลังพลในการรับมือกับภัยพิบัติต่าง ๆ ด้วยการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องร่วมกัน อาทิ จัดการประชุมสัมมนา ร่วมกัน การอบรมการใช้ภาษาในการสื่อสารร่วมกัน รวมทั้ง จัดทำองค์ความรู้ในด้านระบบสื่อสารและสารสนเทศของประเทศในกลุ่มอาเซียน เป็นต้น

๓. การจัดทำความตกลงร่วมทางทหาร รวมถึงหลักนิยามด้านการปฏิบัติการสื่อสารร่วม และระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องภายใต้ข้อตกลงระหว่างกัน ด้วยประเทศสมาชิกฯ จะร่วมมือในการตรวจสอบและประเมินความเสี่ยงของภัยพิบัติ ด้วยระบบข้อมูลการแจ้งเตือนภัยล่วงหน้าช่วยการสื่อสารสำหรับการส่งข้อมูลที่ทันเวลาและเชื่อถือได้

๔. การจัดทำความตกลงในเรื่องการผ่านแดนของบุคลากร และยุทธโศปกรณ์ด้านการสื่อสารและสารสนเทศสำหรับประเทศผู้ประสบภัยควรให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกแก่กองกำลังของประเทศที่ให้ความช่วยเหลือให้สามารถเข้าถึงพื้นที่ประสบภัยได้อย่างรวดเร็ว

๕. การปรับปรุงระบบสื่อสารของกองทัพไทยให้สอดคล้องกับภารกิจการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาสาธารณภัยรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ด้วยการส่งเสริมการพัฒนาระบบสื่อสารหลัก และระบบ

สื่อสารสำรอง และการมีฐานข้อมูลด้านการสื่อสารเพื่อให้สามารถใช้ได้ในทุกสถานการณ์ให้พร้อมสำหรับการปฏิบัติการในเหตุการณ์วิกฤตที่ไม่คาดคิดได้ตลอดเวลา

๖. การส่งเสริมความร่วมมือในกรอบของอาเซียนในการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาสาธารณภัยด้วยการริเริ่มให้มีการฝึกด้านการสื่อสารและสารสนเทศในระดับทวิภาคีและพหุภาคี เพื่อให้แน่ใจว่าประเทศสมาชิกจะสามารถสื่อสารและประสานความร่วมมือระหว่างกันได้เสมือนเป็นทีมเดียวกัน

๗. การเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศสมาชิกฯ กองทัพควรจัดให้มีกิจกรรมหรือการปฏิบัติงานร่วมกับองค์กรภาครัฐ และเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านการสื่อสารและสนเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อกองทัพ ในกรณีที่มีเหตุการณ์ภัยพิบัติเกิดขึ้นในอนาคต

๘. เมื่อเกิดภัยพิบัติขึ้น ควรจัดตั้งกองกำลังเฉพาะกิจร่วม/ผสม อาเซียนเพื่อช่วยเหลือทางมนุษยธรรมและบรรเทาสาธารณภัยเพื่อเป็นเครื่องมือให้กับอาเซียนในการแก้ปัญหาในการเข้าถึงพื้นที่ที่เกิดภัยพิบัติให้เร็วที่สุด โดยกองทัพของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนต้องตระหนักถึงความเป็นองค์กรที่มุ่งเน้น การพิทักษ์รักษาชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนจากภัยพิบัติเป็นสำคัญ

๙. เมื่อเกิดภัยพิบัติขึ้น ควรมีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานทหาร - ทหาร หรือ Multi National Coordination Center (MNCC) และเป็นศูนย์การสื่อสารที่รวมระบบการสื่อสารของประเทศที่เข้ามาช่วยเหลือผู้ประสบภัย รวมทั้งจัดตั้งศูนย์ประสานงานทหาร - พลเรือน Civil - Military Coordination Center (CMOC) ณ

พื้นที่ที่เกิดภัยพิบัติ เพื่อการประสานงานระหว่างประเทศ ผู้ประสบภัยกับประเทศที่ให้ความช่วยเหลือ และองค์กรระหว่างประเทศต่างๆ รวมทั้งการวางแผนเผชิญเหตุด้านการสื่อสารร่วม (Joint Communications Plan)

๑๐. การจัดสรรงบประมาณโดยให้ความสำคัญในการจัดหายุทโธปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งระบบสื่อสารที่ใช้ในการกักกันช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาสาธารณภัยเป็นลำดับต้นๆ โดยให้ความสำคัญกับความร่วมมือและข้อตกลงกับมิตรประเทศในกรอบอาเซียนเป็นสำคัญ

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยทำให้สรุปได้ว่า ผลกระทบที่มีต่อกองทัพของแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนตามบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปในกรอบความร่วมมือด้านประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน โดยเฉพาะกองทัพไทยจะต้องปรับบทบาทจากการเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการพิทักษ์รักษาอำนาจอธิปไตยมาสู่ ความเป็นองค์กรเพื่อพิทักษ์รักษาชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนจากภัยธรรมชาติอีกหน้าที่หนึ่ง ซึ่งกองทัพของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนได้เตรียมการในเรื่องนี้บ้างแล้ว ได้แก่ การใช้ทรัพยากรและศักยภาพทางทหารอาเซียนในการให้การช่วยเหลือเพื่อมนุษยธรรมและบรรเทาสาธารณภัย (HA/DR) เพื่อรองรับงานด้านความมั่นคงของการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปลายปี ๒๕๕๘ ทั้งนี้กองทัพไทยต้องปรับบทบาทให้มีความสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานในด้านต่างๆ อาทิ ความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน การปรับแนวคิดและหลักปฏิบัติให้สอดคล้องตามหลักสากล การติดตามและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการแสดงออกอย่างมีอาชีพ นอกจากนั้นกองทัพไทยยังต้องมี

บทบาทในการร่วมแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงในภูมิภาคตามกรอบความร่วมมือและข้อตกลงต่าง ๆ ที่อาเซียนได้พัฒนาขึ้น ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงข้อสัญญาที่ตกลงเป็นพื้นฐานในการบริหารจัดการเกี่ยวกับประเด็นความมั่นคงในภูมิภาคเป็นสำคัญ

การพัฒนาการของความร่วมมือด้านความมั่นคงในกรอบของอาเซียนว่าด้วยการบริหารจัดการ ภัยพิบัติ และการตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินนั้น ส่งผลให้การตอบสนองต่อสถานการณ์ภัยพิบัติของประเทศสมาชิกฯ ให้มีความเป็นรูปธรรมมากขึ้นตามลำดับ ดังจะเห็นได้จากการช่วยเหลือผู้รอดชีวิตในกรณีเครื่องบินตกในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และการช่วยเหลือผู้ประสบภัยในกรณีพายุไต้ฝุ่น ประเทศฟิลิปปินส์ ในปี พ.ศ.๒๕๕๖ ซึ่งความร่วมมือตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา นับตั้งแต่เริ่มมีการประชุมหารือในกรอบความร่วมมือและการจัดตั้งกลไกด้านการจัดการภัยพิบัติของอาเซียนในลักษณะครบวงจรของการบริหารจัดการภัยพิบัติ ทั้งนี้ปัจจุบันได้มีความพยายามผลักดันแผนปฏิบัติการและความร่วมมือต่าง ๆ ให้เป็นรูปธรรมมากที่สุด สำหรับผลกระทบจากความร่วมมือดังกล่าว ทำให้ประเทศไทยโดยกระทรวงการต่างประเทศ ต้องปรับบทบาทด้วยการร่วมผลักดันกลไกความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติให้มีความพร้อมรับมือได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และกองทัพไทยก็ต้องปรับบทบาทการทำงาน โดยเน้นการทำงานที่สอดคล้องและเชื่อมโยงกับกองทัพมิตรประเทศในภูมิภาคอาเซียนให้มากขึ้นเช่นเดียวกัน

เพื่อให้ความร่วมมือในระดับภูมิภาคบังเกิดผลประโยชน์กับประเทศไทยมากที่สุด กองทัพไทยควรดำเนินนโยบายการบริหารการเปลี่ยนแปลงในเชิงรุก

มากขึ้นในกรอบความร่วมมืออาเซียน ด้านการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาสาธารณภัย รวมทั้งการปฏิรูปโครงสร้างหรือองค์กรเพื่อแก้ไขตามบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงการปรับปรุงยุทธศาสตร์, ปรับปรุงแก้ไข ระเบียบปฏิบัติประจำ (SOP), หลักนิยม และกลไกต่าง ๆ ให้สอดคล้อง ทั้งนี้ต้องกำหนดความชัดเจนและทิศทางของการปฏิบัติการร่วม ในการกิจการช่วยเหลือเพื่อมนุษยธรรมและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป และมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลด้านทักษะการใช้ภาษาและการสื่อสาร รวมทั้งองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการสื่อสารร่วม การเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อการทำงานร่วมกันกับมิตรประเทศให้ได้อย่างเป็นรูปธรรม และควรจัดให้มีการฝึกด้านการสื่อสารร่วมระหว่างกองทัพไทย กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ ก่อนเป็นลำดับแรก เพื่อที่จะได้ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง ก่อนที่จะทำการฝึกร่วมผสมกับมิตรประเทศในกลุ่มอาเซียน ทั้งนี้อาเซียนควรเปิดโอกาสให้ประเทศสมาชิกได้มีการทดสอบการเชื่อมระบบสื่อสารเข้าด้วยกันว่าสามารถติดต่อสื่อสารระหว่างกันได้ เพื่อให้แน่ใจว่าประเทศสมาชิกจะสามารถสื่อสารและประสานความร่วมมือระหว่างกันได้เมื่อเกิดภัยพิบัติเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้แนวทางการปฏิบัติการสื่อสารร่วมในการกิจการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาสาธารณภัยเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรกำหนดข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

๑. แนวทางปฏิบัติในการแก้ปัญหาเชิงนโยบาย

๑.๑ กองทัพไทยควรกำหนดนโยบาย

เฉพาะให้ชัดเจนในการดำเนินการด้านความร่วมมือในกรอบอาเซียน อาทิ การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defense Ministers' Meeting: ADMM) และการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ASEAN Defense Ministers' Meeting - Plus: ADMM - Plus) รวมทั้งกำหนดแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างการจัดและหลักนิยมให้สอดคล้อง เหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อรองรับการดำเนินการตามกรอบความร่วมมือฯ ดังกล่าว

๑.๒ กองทัพไทยควรกำหนดนโยบายการ

เสริมสร้างกำลังกองทัพในระยะยาวโดยพิจารณาบทบาทการเตรียมความพร้อม พัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาท้องถิ่น พัฒนาระบบสื่อสาร ให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ คือมีขนาดเล็ก กะทัดรัด มีความคล่องตัวในการเคลื่อนย้าย และพัฒนาองค์ความรู้ด้านการสื่อสารและสารสนเทศของประเทศในกลุ่มอาเซียน รวมทั้งจัดตั้งระบบเครือข่ายข้อมูลด้านการบรรเทาสาธารณภัย เพื่อให้สามารถแจ้งเตือนและสั่งการในเข้าแก้ไขปัญหาได้อย่างทันที่ และสามารถยุติสถานการณ์ได้อย่างรวดเร็ว ควรเตรียมแนวทางการชี้แจงให้ฝ่ายการเมืองเข้าใจแนวทางการเสริมสร้างกำลังกองทัพฯ ตามกรอบความร่วมมืออาเซียนดังกล่าว เพื่อให้ได้รับสนับสนุนงบประมาณด้วย

๑.๓ กองทัพไทยควรกำหนดนโยบายการ

บริหารจัดการ รวมถึงจัดทำแผนงานด้านการช่วยเหลือด้านมนุษยชนและบรรเทาสาธารณภัยแบบบูรณาการ

ทั้งภาครัฐ เอกชน และพลเรือนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการปฏิบัติงานร่วมกับมิตรประเทศในกลุ่มอาเซียนตามกรอบความร่วมมือของอาเซียน

๒. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๒.๑ กองทัพไทยควรจัดหลักสูตรเพื่อเตรียมความพร้อมของกำลังพลในการดำเนินการตามกรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงต่าง ๆ โดยเฉพาะการพัฒนาทักษะในด้านภาษาอังกฤษและภาษาประเทศเพื่อนบ้านเป็นสำคัญ

๒.๒ กองทัพไทยควรจัดให้มีกลไกความร่วมมือด้านความมั่นคงกับกองทัพมิตรประเทศ โดยกำหนดแนวทางดำเนินการให้มีผลการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม และมีการบูรณาการการปฏิบัติของคณะกรรมการในทุกระดับที่เกี่ยวข้องอย่างประสานสอดคล้องกัน

๒.๓ กองทัพไทยควรให้การสนับสนุนกำลังพล เครื่องมือ เครื่องใช้ที่ทันสมัย และงบประมาณเพิ่มเติมให้กับกองกำลังเฉพาะกิจร่วมผสมด้านการบรรเทาสาธารณภัย โดยให้ความสำคัญกับความร่วมมือและข้อตกลงในกรอบของอาเซียนเป็นสำคัญ

๓. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป ควรดำเนินการต่อยอดกับการศึกษาวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวกับการพัฒนาหรือการปรับปรุงแนวทางการบริหารจัดการการปฏิบัติ การสื่อสารร่วม โดยควรให้มีเนื้อหาสาระครอบคลุม การดำเนินการเพื่อรองรับนโยบายและยุทธศาสตร์ชาติ และยุทธศาสตร์ทหาร รวมถึงการแบ่งมอบความรับผิดชอบระหว่างกองทัพไทยกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกิจการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาสาธารณภัยกับมิตรประเทศในกลุ่มอาเซียน ตลอดจนกลไกความร่วมมือ การเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีด้วยการสร้าง ความไว้วางใจกับกองทัพมิตรประเทศ เพื่อให้กองทัพไทยสามารถบูรณาการการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงกลาโหม สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย. สืบค้น เมื่อ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘, จาก <http://opp.mod.go.th>.
- กระทรวงการต่างประเทศ กรมอาเซียน. ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน. สืบค้น เมื่อ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘, <http://www.ocsc.go.th/ocsc/th/files/APSC.pdf>.
- กระทรวงมหาดไทย คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ. แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ - ๒๕๕๗. สืบค้นเมื่อ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘, จาก http://www.prd.go.th/ewt_dl_link.php?nid=110746&filename=expert.

คมศักดิ์ เจียมวัฒนาเลิศ, พันเอก และนครเศรษฐ์ พงษ์เจริญ, พันเอก. (๒๕๕๗). การจัดทำคู่มือการปฏิบัติการสื่อสารร่วม
ประกอบการฝึกวางแผนสำหรับนักศึกษาวิทยาลัยเสนาธิการทหาร. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล.
วิทยาลัยเสนาธิการทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.

พิสุทธิศักดิ์ ศรีชุมพล, นาวาเอก. แนวทางพัฒนาการปฏิบัติการทางทหารร่วมกับอาเซียนในภารกิจ การช่วยเหลือด้าน
มนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (HA/DR) ของกองทัพไทย. สืบค้น เมื่อ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘,
จาก <http://ache-pko.blogspot.com/2014/12/hadr.html>.

วริช วังเย็น, นาวาเอก. (๒๕๕๗). แนวทางการปรับบทบาทกองทัพอากาศเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน. เอกสาร
วิจัยส่วนบุคคล. วิทยาลัยเสนาธิการทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.

หัตถกรนันท์ ศิรินพพรพัชร, นาวาเอก. (๒๕๕๕). แนวทางการเตรียมความพร้อมของกองทัพอากาศเพื่อรองรับประชาคม
อาเซียน. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล. วิทยาลัยการทัพอากาศ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ.

ศนิโรจน์ ธรรมยศ, พันเอก. กลไกด้านการบรรเทาสาธารณภัยของประชาคมอาเซียน. สืบค้น เมื่อ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘,
จาก <http://www.bloggang.com/viewblog.php?id=vuw&date=22-08-2013&group=4&gblog=38>.

ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองบัญชาการทหารสูงสุด. แผนบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐, สืบค้น เมื่อ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๗,
จาก http://www.rtarf.mi.th/pdf/plan_021250.pdf.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมและการป้องกันประเทศ. ยุทธศาสตร์
เตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๗ – ๒๕๖๑, สืบค้น เมื่อ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘, จาก <http://www.ncmc.nsc.go.th/indexd.php>.

สำนักวิจัยและความร่วมมือระหว่างประเทศ วิทยาลัยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. ความร่วมมือด้านจัดการภัยพิบัติใน
อาเซียน. สืบค้น เมื่อ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘, จาก http://projectwre.eng.chula.ac.th/watercu_eng/sites/default/files/lecture%20intro%20112681%20materials/7%20ASEAN%20Disaster%20Cop.pdf.

Association of Southeast Asian Nations. The ASEAN Charter. Retrieved January 5, 2015, from <http://www.asean.org/archive/publications/ASEAN-Charter.pdf>.

The ASEAN Secretariat. (2009). ASEAN Agreement on Disaster Management and Emergency Response. Public Affairs Office.

The ASEAN Secretariat (2009). Standard Operating Procedure for Regional Standby Arrangements and Coordination of Joint Disaster Relief and Emergency Response Operations. Public Outreach and Civil Society Division.